

11. Стрельніков В. Ю. Проблеми впровадження модульної системи підготовки магістрів педагогіки вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»* : Тематичний вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Додаток 1 до вип. 36. Т. II (62). К. : Гнозис, 2015. С. 270–277.

12. Стрельніков В. Технологія модульного навчання у вищій школі. *Педагогіка і психологія професійної освіти* : Науково-методичний журнал. 2003. № 5. С. 13–22.

13. Стрельніков В. Ю. Технологія модульного навчання як відкрита система. *Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування* : розділ «Педагогіка» : «Сучасні технології навчання : проблеми та перспективи». Зб. наук. пр., ч. 2. Рівне : УДУВГП, 2003. 245 с. С. 116–123.

14. Троценко І. В., Лебедик Л. В. Технологія проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань. *Зб. наук. статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наук. досліджень 2011-2012 н. р.* Полтава: ПУЕТ, 2012. 225 с. С. 200–205.

Алла КУЛІЧЕНКО

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ CLIL У КОНТЕКСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ

Методологія CLIL є педагогічним явищем останньої декади ХХ ст., на яке довго чекали. Імплементация методології CLIL в освітню практику стало справжнім проривом у навчанні, оскільки мала на меті сприяти не лише поглибленню знань у конкретній предметній галузі, а й розвитку мовних навичок здобувачів освіти. Врешті методологія CLIL надала можливість залучити практичне застосування мови до процесу навчання, що є ключовим елементом формування глибокого розуміння матеріалу.

Цю методологію активно застосовують в різних країнах світу і вона вже довела свою ефективність. Здобувачі освіти, які навчаються за методологією CLIL, мають можливість вивчати предмети інтенсивніше та з осмисленням. Вони також розвивають навички комунікації та вміння раціонально користуватися знаннями у житті.

Ю. Полежаєв наголошує на тому, що сучасні підручники, як українського, так й іноземного походження, активно використовують методологію CLIL для успішної реалізації нових педагогічних підходів. Ця система стала одним з найбільш ефективних інструментів викладання іноземних мов у світі. Її ефективність полягає в поєднанні вивчення мови й предметної тематики, що сприяє успішній реалізації інноваційних освітніх концепцій [1, с. 265]. Важливо підкреслити, що методологія CLIL допомагає здобувачам освіти зрозуміти та застосовувати інформацію в практичних ситуаціях, а не просто навчити правильно сформулювати речення.

В. Солощенко констатує, що ідея інтеграції предметного та мовного навчання відтворюється через технологію, у межах якої викладач іноземної мови використовує міждисциплінарні теми на заняттях іноземної мови або проводить навчання ряду предметів іноземною мовою. Тож іноземна мова виступає як інструмент комунікації та засіб пізнання, а процес навчання рідною та іноземною мовами стає єдиною сутністю [2, с. 117].

Введення інтегрованого вивчення предметів у систему вищої освіти України призвело до концептуальних змін як у взаємодії студентів і викладачів, так і в систематизації навчального матеріалу. Крім того, це надало широкий спектр засобів для представлення навчального матеріалу та спонукає до пошуку сучасних форм і методів внутрішнього усвідомлення знань і навичок [5, с. 125] у мовній освіті.

Словацька дослідниця Д. Ганесова зазначає: «Попри те, що термін «CLIL» з'явився нещодавно (запропоновано Д. Маршем у 1994 р. – А. К.), це не нове освітнє явище. Деякі автори навіть звертаються до історії аккадців, що жили близько 5 000 років тому. Після завоювання сумерійців (територія сучасного Іраку), аккадці почали вивчати місцеву сумерійську мову, використовуючи її як мову навчання» [4, с. 8]. Д. Земах продовжує цю думку: «Хоча термін «CLIL» є сучасним, ця техніка така ж стара, як і саме навчання. Щоразу, коли хтось дізнавався про щось інше – інженерію, мистецтво, кулінарію – під час вивчення та практики іноземної мови, вони використовували CLIL, навіть якщо вони цього не усвідомлювали!» [7].

Тому, як бачимо, впровадження методології CLIL у сучасну освітню систему є логічним еволюційним кроком у розвитку навчання.

У 1990-х роках акронім CLIL став найпоширенішим терміном для інтегрованого змісту та мовної освіти в Європі [4, с. 10].

П. де Боєр визначає три фази розвитку методології CLIL у контексті мовної освіти:

- *перша фаза (1990-х рр. – 2008)*. Поява явища CLIL та різних його дефініцій. Точна природа CLIL була невизначеною, оскільки більшість практик, що називалися CLIL, виникали як односторонні місцеві ініціативи. У цей час формувалася базова ідея, але були відсутні загальноприйняті та чіткі принципи;
- *друга фаза (2008 – 2018)*. Розвиток CLIL як методології, визнанням її великими видавництвами та появою перших валідних публікацій. З'являється ідея «4 C» (зміст, комунікація, пізнання, культура). CLIL укорінюється як методологія, а не тільки підхід, але також починає зазнавати критики, особливо щодо основних принципів;
- *третья фаза (2018 – ...)*. Вихід методології CLIL на законодавчий рівень у європейських країнах, що свідчить про її важливість. Викладання іноземних мов, зокрема англійської, визнається як засіб навчання і життя. Досліджується, як контент працює на заняттях з мов та як його можна ефективно оцінити [3].

Вважаємо, що цей підхід до виділення фаз розвитку CLIL надає огляд його еволюції, враховуючи як позитивні аспекти (визнання, розвиток методології), так і критику, яке спрямовано на деякі основні принципи.

У останні роки спостерігається інтенсивний розвиток досліджень у галузі CLIL, з основним акцентом на лінгвістичні та нелінгвістичні аспекти, а також на стратегіях навчання та мисленневих навичках студентів. CLIL є важливим напрямом у сучасній мовній освіті, здатний ефективно поєднувати вивчення предметів і розвиток мовних навичок [4, с. 10].

«Той факт, що цільовою мовою в більшості класів CLIL по всьому світу є англійська, ймовірно, є результатом політик з мови в освіті, які спрямовані на надання молоді компетентності у глобальній мові» – зазначає Д. Ксеррі [6, с. 113]. Це є результатом прагнення підготувати студентів до міжнародної взаємодії та кар'єрних можливостей у світовому контексті, оскільки англійська мова часто використовується як мова міжнародної комунікації та у сфері бізнесу.

Однак для успішної участі в глобалізованому світі потрібно більше, ніж просто володіння англійською мовою. Саме з цієї причини політика з питань мови в освіті повинна спрямовуватися на розширення лінгвістичного репертуару молодих людей настільки повно, наскільки це можливо, шляхом закріплення вивчення інших мов, крім англійської [6, с. 113]. Ми погоджуємося, що важливо враховувати культурну та мовну

різноманітність, а також сприяти розвитку інших мов для формування багатомовної компетентності.

Отже, методологію CLIL визнано як значущий інноваційний напрямок у галузі освіти, що активно розвивається впродовж останніх десятиліть. Інтеграція вивчення предметів та мовного навчання відкрила нові можливості для удосконалення освітнього процесу. Впровадження CLIL призвело до поглиблення знань у конкретних предметних галузях та одночасного розвитку мовних навичок. Історія CLIL пройшла три фази, від появи у 1990-х рр. до визнання на законодавчому рівні в європейських країнах у третій фазі. Цей етапний розвиток відзначає позитивні аспекти визнання та розвитку методології, а також критику окремих принципів.

Список використаних джерел

1. Полежаєв Ю. Г. Використання методології CLIL у сучасних підручниках з англійської мови. *Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі»* (м. Запоріжжя, 2 листопада 2022 р.) / редкол.: В. Л. Погребна, В. В. Кузьмін, Н. В. Островська, Т. О. Бородулькіна та ін. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 265–267.
2. Солощенко В. Особливості реалізації предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) як провідної методики навчання іноземних мов у Європі. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. № 21. Т. 177. С. 116–120.
3. de Boer P. The development of CLIL over the years. *Clil media* : website. URL: <https://www.clilmedia.com/a-potted-history-of-clil/>
4. Hanesová D. History of CLIL. *CLIL in Foreign Language Education*. Nitra : Constantine the Philosopher University, 2015. P. 7–16.
5. Rakhno M., Shramko R. Forming the Linguosocial and Cultural Competence of Bachelor Students – Prospective Translators by Means of the Course Comparative Lexicology and Grammar of Ukrainian and English: Experience of Using CLIL Technologies. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 9 (113). С. 123–141.
6. Xerri D. Maximising the Value of CLIL Through Teacher Education and Development. *CLIL in Foreign Language Education*. Nitra : Constantine the Philosopher University, 2015. P. 112–118.
7. Zemach D. What Is CLIL? The Global Trend in Bilingual Education Explained. *Bridge* : website. URL: <https://bridge.edu/tefl/blog/what-is-clil/>

Оксана КУЗНЕЦОВА

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Питання виховання національної ідентичності студентської молоді в Україні входять до кола найактуальніших питань у педагогічній науці та практиці. Особливо гостро воно постало внаслідок соціокультурних змін, що сталися в українському суспільстві після початку повномасштабного вторгнення. З проблемою виховання національної ідентичності у сучасній молоді стикаються у суспільстві, якому характерні криза духовності, моральності, зневага етичними нормами тощо. Така ситуація висуває на перший план перегляд змісту виховної діяльності закладів вищої педагогічної освіти, наповнення його цінностями національної ідентичності, вихованням почуття патріотизму як основи духовності професійного життя майбутніх вчителів.